

Naturstyrelsen, Vadehavet
Skovridervej 3
6510 Gram

**Myndighed I - Teknik
og Miljø**

Tlf. +45 74 92 92 92
Mobil +45 24 65 17 42
E-mail katgr@toender.dk

Sagsnr.:
01.05.08-P25-16-26
KS: CLS

3. august 2026

Dispensation til rydning af vedplanter i Lindet Mose

I forbindelse med Naturstyrelsen Vadehavets implementering af Natura 2000-plejeplaner, er der søgt dispensation til rydning af vedplanter på matr. 290, Hønning, Arrild. Projektområdet ligger i Natura 2000-området N93 'Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov' og er registreret som beskyttet mose efter naturbeskyttelseslovens¹ § 3. Se oversigtskortet på figur 1.

Figur 1: Oversigtskort. Beskyttet mose (rød skravering). Område som rykkes for vedopvækst (grøn), kørespor som genskabes (gul) og liggeplads til ryddet plantemateriale (rød).

¹ Lov 9 af 03. januar 1992 om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024.

Afgørelse

Tønder Kommune meddeler hermed dispensation² til at rydde vedplanter og midlertidigt at opbevare af træ på matr. 290 Hønning, Arrild.

Dispensation gives på nedenstående vilkår.

Vilkår

Tønder Kommune dispenserer på følgende vilkår:

- Der må ryddes udvalgte vedplanter i det grønne område og køres på de gule områder, som fremgår på figur 1.
- Rydning må foregå i perioden 15. august til 1. marts af hensyn til fuglene og paddernes yngletid.
- Rydningen skal foregå skånsomt, så mosens jordbund påvirkes mindst muligt.
- Der må ikke ske køreskader. Såfremt det er nødvendigt skal der anvendes køreplader under rydningen.
- Der må henlægges ryddet plantemateriale på den udpegede plads i moseområdet, som fremgår på figur 1. Fældet materiale må opbevares her i højst 2 måneder.
- Ved etableringen af den sydlige adgangsvej må der kun fældes glansbladet hæg, nåletræer og unge individer af løvtræer, af hensyn til flagermus.

Begrundelse

Moser over 2500 m² er beskyttet mod tilstandsændringer uden foregående dispensation. Loven administreres restriktivt, dog kan der i særlige tilfælde dispenseres, hvis tilstandsændringerne vurderes at være naturforbedrende.

Moser er naturligt domineret af tørvemos, dværgbuske og enkelte arter af urter. Tilgroning med vedplanter er en trussel mod lysåbne naturtyper, som moser, da høje vedplanter blandt andet kan udkonkurrere de naturtypekarakteristiske planter. Naturstyrelsen ønsker med projektet at rydde vedplanter, og derved opretholde de lysåbne forhold i mosen. Projektet udføres som en del af realiseringen af plejeplanen for området, hvor sikring af naturtypen nedbrudt højmoser er prioriteret. Rydningen er planlagt, så den kan udføres så skånsomt som muligt, ved hjælp af en specialiseret maskine og ved håndkraft.

² Kommunen dispenserer i medfør af § 3, jævnfør § 65, stk. 2 i naturbeskyttelsesloven

Tønder Kommune vurderer, at rydning af vedplanter i Lindet Mose vil forbedre naturtilstanden af mosen, ved at bevare arealet som lysåbent og være med til at opretholde arealet som habitat for jordynglende fugle og padder.

Redegørelse

Tilgroning med vedplanter påvirker moser ved at kaste skygge, og dermed udkonkurrere de mosekarakteristiske planter, som er tilpasset lysåbne forhold. Derudover optager træerne vand fra de vandmættede tørvejorde, hvilket bidrager til at ændre de hydrologiske forhold i mosen. Rydning af vedplanter i moser er med til at opretholde de lysåbne og vandmættede forhold, som er karakteristisk for denne naturtype.

Naturstyrelsen ønsker at fælde individer af birk og nåletræer, hvor nåletræarterne sitka- og rødgran prioriteres. Gamle individer af eg, birk og skovfyr bevares. Rydning prioriteres, der hvor naturværdien af mosen er højest, og foretages hvor det er tilgængeligt.

Rydning foretages ved brug af en maskine, som kører på larvefodder og er specielt udviklet til krævende naturplejeopgaver ved at være smal og let. Maskinen kan både fælde træerne og slæbe dem ud ved samme lejlighed. Dermed minimeres risikoen for, at lave køreskader i den bløde jordbund. Hvor fældning ikke er muligt med maskineri, vil træer blive fældet og slæbt ud med håndkraft. Træer, som ikke kan fjernes ved håndkraft, vil blive "ringet" og efterladt til forrådnelse. Der findes et gammelt kørespor på en højderyg nord for rydningsarealet (nordlig gul linje på figur 1) som er mere tør end det omkringliggende areal. Dette gamle kørespor benyttes, for at reducere køretøjers påvirkning på arealet. Køresporet gøres tilgængeligt ved at fjerne mindre træer og grene, som rager ud i køresporet.

Muligvis vil det være nødvendigt at etablere et kørespor syd for rydningsarealet (sydlig gul linje på figur 1). Dette kan gøres ved primært at rydde glansbladet hæg. Glansbladet hæg er en invasiv art som kan etablere sig i skyggen af andre træer, og formere sig ved både frø og rodsrud. Den bidrager til at fortrænge hjemmehørende plantearter ved at skygge, forsure og udtørre jorden. Rydning af glansbladet hæg i mosen vurderes at være naturforbedrende, da det vil skabe plads til hjemmehørende naturtypekarakteristiske arter og modvirke yderligere dræning af mosen.

Besigtigelse

Tønder Kommune har d. 14. juli 2026 besigtiget en del af projektområdet.

På arealet, som ønskes ryddet for vedopvækst, fandtes bl.a.: blåtop, arter af sphagnum, hedelyng, klokkelyng, mosepors, blåbær, smalbladet kæruld, hvid næbfrø, liden soldug, hindbær, rød svingel, bølget bunke, tagrør, sitkagran, eg, dun-birk, rødgran og glansbladet hæg. En stor del af disse arter er karakteristiske for naturtypen.

Ved besigtigelsen var blåtop dominerende på det meste af arealet. Unge individer af dun-birk, sitkagran og rødgran kunne ses spredt på mosefladen og langs kanten af de åbne områder (figur 2). Der var også områder med tæt pilekrat og tagrør (figur 3), samt lysåbne områder domineret af mosepors. Omkring midt i rydningsarealet var et meget åbent areal, hvor det formodes at der står vand meget af året, og som på besigtigelsestidspunktet var en blottet mudderflade, hvori der voksede smalbladet kæruld, hvid næbfrø og sphagnum (figur 4). På dette område var ingen vedplanter, formodentlig pga. tilnærmelsesvis naturlig hydrologi. Dog var der mange birketræer i kanten.

Figur 2: Nedbrudt højmosse med blåtop, mosepors og tagrør. Birk og gran i baggrunden.

Figur 3: Tæt pilekrat med tagrør og blåtop i kanten.

Figur 4: Nedbrudt højmoser med blåtop tuer hvorpå der vokser mosepors, og birketræer i baggrunden.

Den skovbevoksede tørvemose havde en anden artssammensætning end de lysåbne arealer. Her var blåtop dominerende og der fandtes hindbær og brombær, mens en del af de nøjsomme arter manglede.

Vurdering i forhold til Natura 2000 og bilag IV-arter

Natura 2000

Projektområdet ligger i Natura 2000-området N93 'Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov' som består af habitatområdet H82 'Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov' og fuglebeskyttelsesområdet F66 'Lindet Skov, Hønning Mose og Plantage, Lovrup Skov og Skrøp'. Udpegningsgrundlagene for hhv. H82 og F66 kan ses på figur 5 og 6.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 82		
Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310)	Revling-indlandsklit (2320)
	Græs-indlandsklit (2330)	Søbred med småurter (3130)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Højmoser* (7110)
	Nedbrudt højmoser (7120)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Bøg på mor med krattorn (9120)
	Ege-blandskov (9160)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	

Figur 3: Udpegningsgrundlag for H82 'Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov'. * markerer særligt prioriterede naturtyper.

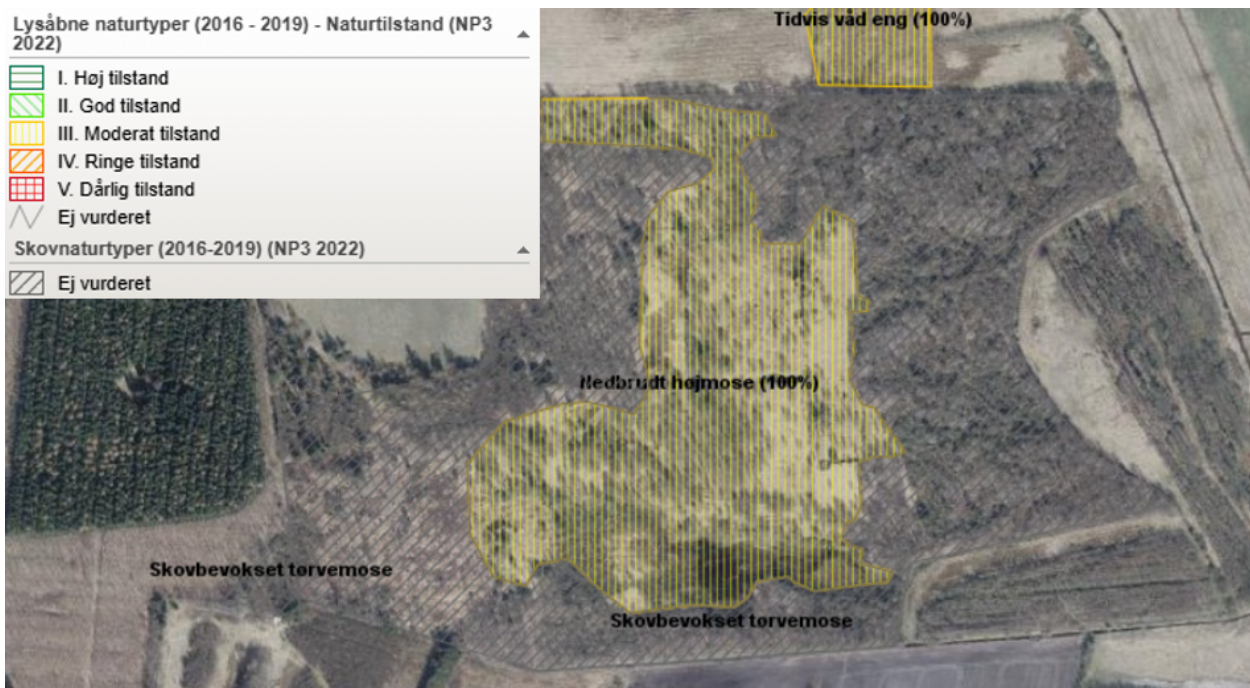
Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 66		
Fugle:	Pibesvane (T)	Rød glente (Y)
	Hvæpsevåge (Y)	Trane (Y)
	Tinksmed (Y)	Stor hornugle (Y)
	Natkrav (Y)	Sortspætte (Y)
	Hedelærke (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Figur 4: Udpegningsgrundlaget for F66 'Lindet Skov, Hønning Mose og Plantage, Lovrup Skov og Skrøp'. Arter markeret med 'T' er trækfugle og arter markeret med 'Y' er ynglefugle.

På udpegningsgrundlaget for H82 er blandt andet naturtyperne nedbrudt højmoser (7120) og skovbevokset tørvemose (91D0). Disse naturtyper er opstået ved

tørvegravning, dræning og tilgroning af oprindelig højmoser. Fordelingen af naturtyperne på projektområdet kan ses på figur 4.

Figur 5: Fordelingen af habitatnaturtyperne nedbrudt højmoser og skovbevokset højmoser på projektområdet samt vurdering af naturtilstanden.

Nedbrudt højmoser er tidligere aktiv højmoser, hvor den naturlige vandbalance er forstyrret, men hvor der stadig forekommer højmoservegetation på sur og næringsfattig bund. Planteresamfundet er meget lignende det i en aktiv højmoser: domineret af tørvemos, dværgbuske og få arter af urter. En del af de karakteristiske plantearter er rødlistede. I nedbrudt højmoser er tørvemosset ofte erstattet af blåtop og spredte træer på højmoserfladen. Det er netop de ændrede hydrologiske forhold, som muliggør at vedplanter og græsser kan etablere sig. Tilgroning med vedplanter kan medføre yderligere dræning af mosen, samt at mosevegetationen fortrænges. Nedbrudt højmoser i projektområdet er præget af afvanding og tilgroning med vedplanter, og er derfor i moderat naturtilstand.

Rydning af vedplanter indenfor projektområdet vurderes, at være bevarende for naturtypen nedbrudt højmoser, samt skabe forudsætninger for, at området på sigt kan genoprettes til aktiv højmoser igen. Dette er en af de overordnede mål for Natura 2000-området. Samtidig vurderes det, at rydning af glansbladet hæg i skovbevokset tørvemoser vil være naturforbedrende for denne naturtype.

For en del af fuglene på udpegningsgrundlaget for F66 vurderes det, at den tilgroede mose ikke er en egnet ynglelokalitet. Dette gælder for pibesvane, hvepsevåge, natravn, hedelærke, rød glente og sortspætte. De resterende fuglearter på udpegningsgrundlaget kan findes ynglende i moser og skovmoser. Der er fastsat vilkår om, at rydningen skal foregå udenfor fuglenes yngletid, og dermed kan det udelukkes, at projektet kan påvirke disse arter. Da der i projektet ikke skal fældes gamle træer, vil projektet ikke påvirke de af fuglene, som er tilknyttet gamle træer.

Bilag IV-arter

Tønder Kommune er forpligtet til at tage hensyn til levesteder for bestemte dyre- og plantearter, som er optaget på habitatdirektivets bilag IV. Indenfor 5 km af rydningsområdet er der registreret følgende bilag IV-arter: spidssnudet frø, løgfrø, odder, pipistrelflagermus, sydflagermus, vandflagermus, brun langøre, frynseflagermus, troldflagermus, dværgflagermus og skimmelflagermus.

Spidssnudet frø er registreret i Svinhøj Plantage og Hønning Plantage syd for Lindet Mose, ca. 2 km fra projektområdet. Selvom arten ikke er registreret i Lindet Mose, er det muligt at den forekommer her. Arten yngler i vådområder i bred forstand og de mest typiske ynglesteder er lavvandede vandhuller på enge og i moser. Spidssnudet frø benytter våde og lysåbne naturtyper som fourageringsområder. En målrettet og skånsom rydning af vedplanter udenfor yngletiden, vurderes, ikke at ville påvirke arten negativt. Rydning af vedplanter vil skabe flere, og større våde, lavvandede og lysåbne områder, og være med til at bevare området som egnet habitat for spidssnudet frø.

Løgfrø er registreret i et vandhul 2,2 km syd for projektområdet. Løgfrø yngler i vådområder i bred forstand; vandhuller, søer, tidsvise oversvømmelser og større moser. Det er dermed muligt at arten findes i Lindet Mose. Det vurderes, at en målrettet rydning af vedplanter udenfor yngletiden ikke vil påvirke arten negativt. Rydning af vedplanter i mosen vil være med til at opretholde det lysåbne forhold og dermed opretholde området som egnet habitat for løgfrø.

Odder er registreret i Skallebæk, som løber øst for Lindet Mose. Odder er primært tilknyttet større vandløb som har en større fødetilgængelighed. Det er muligt at odder krydser området, men mosen er ikke odderens primære habitat. Derfor vurderes, at rydningen ikke vil påvirke odder negativt.

Flagermus findes i hele landet. De opholder sig i bygninger, grotter og hulheder i træer, og fouragerer i nærheden. Der er registreret flagermus i Hønning Plantage og Lindet Skov vest for Lindet Mose. Det er sandsynligt, at flagermus fouragerer i mosen. Tønder Kommune besøgte området d. 14 juli 2026 med henblik på at vurdere, om de træarter, som ønskes fjernet, kan udgøre levested for flagermus. Der fandtes enkelte gamle træer med hulheder og sprækker som flagermus kan benytte som rastested (figur 8). Da kun yngre træer skal fældes i projektet, og gamle individer af løvtræer bevares, vurderes det at rydning af vedplanter i Lindet Mose ikke vil påvirke flagermusenes levesteder.

Ingen bilag-IV plantearter på habitatdirektivets bilag-IV er registreret i Tønder Kommune.

I Natura 2000-området N93 findes mange rødlistede fugle-, svampe- og plantearter tilknyttet skov og mose. Det vurderes at en skånsom rydning af unge træer udenfor fuglenes yngletid ikke vil påvirke rødlistede arter negativt, men vil bidrage til at opretholde den lysåbne mose som habitat for dem.

På den baggrund vurderer Tønder Kommune, at en skånsom rydning af vedplanter indenfor projektområdet kan foregå uden at skade levesteder for eller bestande af dyr på habitatdirektivets bilag IV.

Figur 6: Gammelt birketræ med hulheder og sprækker der kan være rastested for flagermus.

Klage

Kommunens afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet³. Afgørelsen vil blive offentliggjort på Tønder Kommunes hjemmeside og de klageberettigede orienteres. Jeg har vedlagt en klagevejledning. Klagen skal være indgivet via klageportalen til Miljø- og Fødevareklagenævnet senest d. 1. september 2026.

Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Hvis der kommer klager, vil kommunen orientere dig om det.

Dispensationen falder bort hvis den ikke er blevet brugt inden tre år fra modtagelsen.

Venlig hilsen

Katja Gram

Miljømedarbejder

Myndighed I - Teknik og Miljø
Wegners Plads 2
6270 Tønder
toender.dk

³ Afgørelsen kan påklages til Miljø og Fødevareklagenævnet jf. §78 i naturbeskyttelsesloven

Klagevejledning

Naturbeskyttelsesloven

Du kan klage over afgørelser, truffet efter naturbeskyttelseslovens bestemmelser, til Miljø- og Føde-vareklagenævnet.

Afgørelsen kan påklages af

- Modtager for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentlig bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra tidspunktet for bekendtgørelsen.

En tilladelse må ikke udnyttes før klagefristen er udløbet. Er der klaget rettidigt, må tilladelsen ikke udnyttes, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder ved at søge på "klageportal" på borger.dk eller virk.dk. Du logger på borger.dk eller virk.dk, ligesom du plejer, typisk med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900 for private og kr. 1.800 for virksomheder. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klage-portalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klage-portalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klageberettiget eller Miljø- og Fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen. Gebyret bliver også betalt tilbage, hvis klager får helt eller delvis ret.

Hvis afgørelsen bliver påklaget af andre, underretter kommunen dig om klagen.

Hvis du vil indbringe afgørelsen for en domstol, skal det ske inden 6 måneder efter at afgørelsen er meddelt eller offentliggjort, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk.1.